

HAMOWAĆ SIĘ (46) *vb impf i może pf*

impf (45), *może pf* (1) [znaczn. 3].

się (25), się (20), si(ę) (1).

Oba a oraz o jasne.

inf hamować się (11). ◇ *praes 3 sg* hamuje się (8). ◇ *2 pl* hamuj(e)cie się (1). ◇ *3 pl* hamują się (2). ◇ *praet 3 sg m* hamował się (3). *n* hamowało się (1). ◇ *3 pl subst* hamowały się (2). ◇ *fut 1 sg m* hamować się będę (1). ◇ *3 sg f* będzie się hamowała (1). ◇ *imp 2 sg* hamuj się (2). ◇ *2 pl* hamujcie się (1). ◇ *con 2 sg m* byś się hamował (1). ◇ *3 sg m* by się hamował (2). *n* by się hamowało (1). ◇ *2 pl m pers* byście się hamowali (1). ◇ *3 pl m pers* by się hamowali (4). ◇ *con praet 3 sg m* by się był hamował (1). ◇ *part praes act* hamując się (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) – XVII w.

1. Powstrzymywać, powściągać siebie, panować nad sobą (w funkcji strony zwrotnej); *abstinere PolAnt, Cn; abstinenter esse, se cohibere a. comprimere a. continere a. instringere a. reprimere a. tenere, moderari, comprimere a. vincere animum Cn* (31) : ktorzy znają to iáśnie/ iż złe czynią/ á wdy się hamować niechcą *GórnDworz Ff3v; RejZwierc 80; y przy obiedzie często [lzy] wytryśkály/ by się był niehamował SkarŻyw 291; CzechEp 207, [387]; ZawJest 5; Przeto się hamuy cnotliwy Polaku/ Day pokoy frochtom KlonFlis D3.*

hamować się od czego (19): áby [...] zuchwáli ludzie od złych vczynkow fye hamowali *GroicPorz ii4v; KuczBKat 195; WujJud 86; BudNT 1.Thess 4/3, 1.Tim 4/3; CzechRozm 228; KarnNap B4; ModrzBaz 18, 54; SkarŻyw 245; Lecz ia da Pan Bog/ ktoremu vfam/ od tego się hamować będę CzechEp 10; SarnStat 612; Iáko gdy się od włáznego małżeńftwá hamuie/ gdy kto w bezżeńftwie zoftáie SkarKaz 120b. Cf hamować się od czego czym. »od złości się hamować«.*

hamować się od kogo [= od działania przeciw komu] (1): *GliczKsiąż N8v cf Szereg.*

hamować się od czego czym (2): y pułzcza się ná nas zbytnią zápálczywością: nie hamując się od tego/ przykładem drugich *NiemObr 17; SarnStat 1172.*

hamować się w czym (3): y dla niey [złości] go/ iefli się w niey niehamował/ írodze karał. *CzechRozm 87v; Y pewna/ żebyś się wálzá kró: M. w tym íczęściu nigdy niehamował OrzJan 94. Cf »w gniewie się hamować«.*

Zwroty: »w gniewie się hamować« (1): iż ten gniew iego [*Boga*]/ fyn iego y Pánná w koronie po lewicy ítoiąca/ błága: á iż ná ich prósbę w gniewie się íwym hamuie *CzechEp 187.*

»od złości się hamować« (4): Then się nadobnie vpłtrzy y zbrámuie/ Kto się od złości s íwey cnoty hamuie. *RejZwierc 222 [idem Phil D4]; CzechRozm 89, 249; Phil D4.*

Szeregi: »hamować się i powściągać« (1): ále y sílá ludzi od tych íciężkich á íprofnych grzechow/ dla trudnieyízego rozgrzeńftwa/ hamują się y powściągáią. *WujJud 86.*

»nie hamować się ani zadzierżeć« (1): nye mogą się też [*ludzie*] hamować áni zadzyerżeć od náuczycyelow/ thák żeby im pokoy dobry dáli/ á według ich nyewinności ná nye się nye tągáli. *GliczKsiąż N8v.*

W przén (1) : Wy fye wiátry hamujcie/ džíś wiać nie potrzebá *PudlFr 66.*

2. *Być powstrzymywany, powściąganym, poskramianym, krępowanym, być opanowywanym przez coś (w funkcji strony biernej); abstineri, contineri Cn (14) : Diar 35; aby się też ielzcie hamowało plugaństwo y nieczyłtość wżelaka KarnNap F3.*

hamować się czym (10): FalZioł V 18c; Oczko 14; SkarŻyw 118; Lecz sye tym žal nie hamuie/ Owżzem wietfzy przyłtępuie. KochTr 18; OrzJan 59, 60; SkarKaz 314a; Grzechy ktore się duchownym prawem hamowały teraz y forum nie maia. SkarKazSej 700b marg, 701b, 703b.

hamować się o co (1): iuz wodá póydzie połkokiem/ o żadną sye rzecz nie będzie hamowała. Strum G2.

a. *Być zniszczonym, wyniszczonym, zginąć; consumere PolAnt (1) : Bo ia Iehowá nie odmieniam lecz wy synowie Iáhákowowi nie hamuiecie się [et vos filii Iahacob non consumpti estis] (marg) wł: nieprzełtaiecie. (-). BudBib Mal 3/6.*

3. *Ustawać, zatrzymywać się, poprzestawać na czymś, być ograniczonym do czegoś (1) : A to przelewanie krwi nie hamuie się w dorosłym wieku [non insistit in aetate adulta]: przychodzi iuz y do dzieci. ModrzBaz 144.*

Synonim: 1. powściągać się.

Formacje współrdzenne: pohamować się, uhamować się, zahamować się.